

Tito tvorac i graditelj slobode naše obale i mora, razvoja Ratne mornarice i pomorstva SFRJ

Kap. b. b. Andđelko KALPIĆ, Beograd

I

Sloboda i procvat SFRJ na našem Jadranu izvojeni su i izrasli kao sastavni dio Titovog revolucionarnog stvaralaštva, koje ga je svrstalo među najistaknutije ličnosti ovog vijeka, izuzetnog državnika, političara i revolucionara, jednog od tvoraca moderne povijesti karakteristične po duboko klasnim i socijalnim promjenama za pobedu socijalizma i progresa.

Začeci Ratne mornarice i pomorstva nove Jugoslavije, kao osnove iz koje izrasta sloboda i snaga SFRJ na našem Jadranu, nerazdvojni su dio preloma povi-

jesnog razdoblja u kojima su narodi i narodnosti Jugoslavije pod Titovim rukovodstvom ispisali najslavnije stranice od svog postojanja: pobjeda u narodno-slobodilačkom ratu i socijalističkoj revoluciji (1941–1945.), beskompromisno i odlučno odbacivanje svakog pokušaja nametanja tude volje i sile, iniciranje i razvoj socijalističkih samoupravnih društvenih odnosa i nesvrstane politike, te otvaranje širokih mogućnosti pobjede socijalizma prema specifičnim uvjetima i vlastitim putevima svake zemlje.

Kao dio te sveobuhvatne Titove revolucionarne borbe u ovih četrdeset godina kako se nalazi na čelu SKJ, nicao je i izrastao u sve snažniju bujicu stvaralački elan radnih ljudi i širokih narodnih masa i na

Ne samo suvremeni ratni brodovi, nego i naoružani ribarski čamci izvršavali bi zadatke u skladu s konceptcijom ONO

našoj obali i otocima u borbi za stvaranje, izgradnju i afirmaciju SFRJ i kao pomorske zemlje.

II

Jos od ljeta 1925. do jeseni 1926. počinju prve revolucionarne aktivnosti Josipa Broza na Jadransku, na području Hrvatskog primorja. U Kraljevcu Josip Broz, tada 33-godišnji metalски radnik dolazi već kao iskusni borac za prava radnog čovjeka, po nalogu Pokrajinskog komiteta za Hrvatsku. Radio je u Brodogradilištu u radionici za popravku i izradu dijelova za strojeve i motore, na opravci torpiljarki, na izgradnji specijalnih motornih čamaca i na opravci manjih putničkih brodova. Oživio je rad partiskske organizacije, osnovao sindikalnu podružnicu, razvio široku društveno-političku aktivnost tako da je u to vrijeme Kraljevica zauzela jedno od prvih mjesta u Hrvatskom primorju na pridobijanju radnih ljudi za ideje komunističkog pokreta i njihovo organiziranje u KPJ. U brodogradilištu u Kraljevcu radnici tada pod rukovodstvom partiskske organizacije i sindikata organiziraju uspješan štrajk (24. VIII 1926.), da bi dobili zaslužene plaće. U listu »Organizirani radnik« Josip Broz poziva na akciju: »To znači, da radnici sami moraju svoju sudbinu uzeti u svoje ruke, jer se oni nemaju nadati pomoći ni od kuda. Treba stisnuti raštrkane redove, treba zajednički i solidarno braniti bolji život!«¹

Bio je to prvi neposredan kontakt Josipa Broza s radnicima, brodogradilištem, morem, specifičnostima života i djelovanja na našem Jadransku — odakle najvjerojatnije potječe lakoća i sposobnost Tita da s toliko umješnosti, ljubavi i nastojanja iznalazi najbolja rješenja i za složene probleme stvaranja i izgradnje nižega Ratne mornarice u uvjetima oslobođilačke borbe, što je svojevrstan primjer u drugom svjetskom ratu. Postati pokreć i rukovodeća snaga narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije naših naroda i narodnosti u toj borbi pod Titovim rukovodstvom razvija se Ratna mornarica i pomorstvo nove Jugoslavije.

III

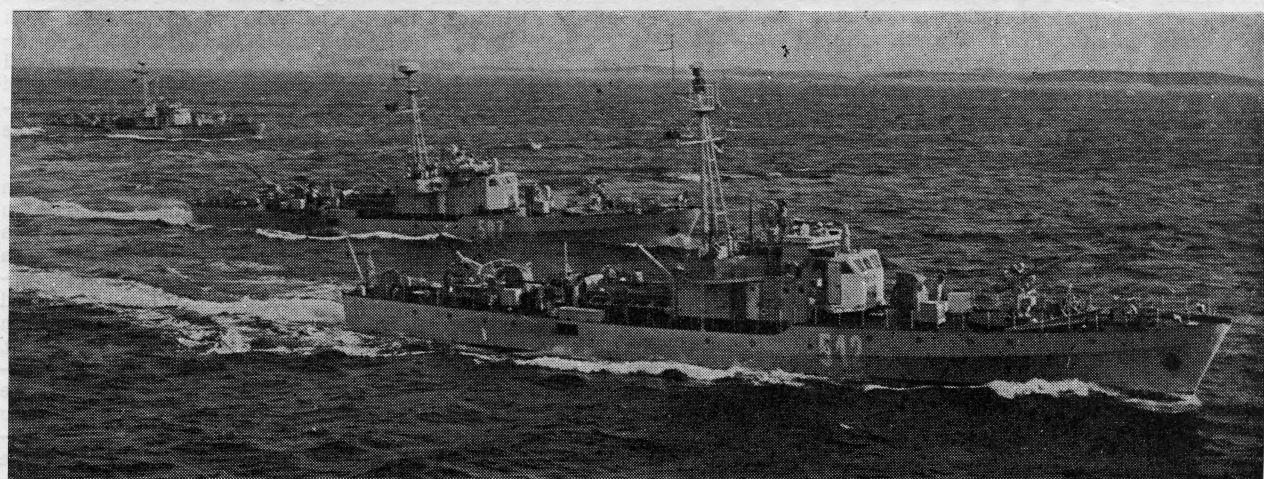
Već koncem 1942. godine Tito se, u cilju daljeg razmaza narodnooslobodilačkog rata i njegovog uspjesnog vodenja ka pobjedi na osnovu postignutih rezultata oružane borbe i otpora naroda osvajaču na našoj obali, otocima i moru pod rukovodstvom KPJ u prvoj ratnoj godini (juli 1941. — juli 1942), odlučio za organiziranje prvih jedinica mornarice Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda. Uspjesi oslobođilačke borbe na moru i otocima čije začetke bilježimo u 1941. godini bili su osnova da se ostvari Naredjenje Vrhovnog komandanta NOV i POJ od 18. decembra 1942. godine Štabu Četvrte operativne zone Hrvatske o osnivanju Sekcije za ratnu mornaricu pri Štabu zone i njenim zadacima.² Ovom Naredbom od-

ređuju se zadaci Sekcije: da vrši mobilizaciju na dobrovoljnoj osnovi, da organizira i obučava ljudstvo osnovanih mornaričkih odreda za izvršenje zadatka na moru, da procjenjuje, planira i realizira oslobođenje pojedinih luka, da sadejstvuje sa kopnenim snagama, da razvija obavještajnu službu, da nastoji što prije doći do izvjesnog broja manjih plovnih objekata kako bi se osjetilo dejstvo mornaričkih odreda na moru. Podgora postaje koljevka naše Mornarice.

O toj dalekosežnoj odluci drug Tito piše: »Šta je Vrhovni štab mogao u materijalnom pogledu pomoći našim borcima na moru? Ništa. Izdao je samo naredbu, dao uputstva i ništa više. Sve drugo je bilo prepusteno stvaralačkoj inicijativi ovih ljudi, heroja, koji su gotovo goloruki i na drvenim barkama i čamcima išli da se na našem plavom Jadranu bore sa celičnim brodovima talijanskih, a kasnije njemačkih okupatora.«³ U svom govoru starješinama Ratne mornarice 27. jula 1946. godine Tito o tome kaže: »Možda bi mnogi tada, koji nisu poznavali našeg čovjeka, našeg borca, smatrali kao neku avanturu ono što se tada poduzimalo na Jadranskom moru, na kome je vladao jak i opasan okupator.«⁴

Dalekovremeno i pravovremenost ove Titove odluke dolazi do punog izražaja kada kapitulacijom Italije (septembra 1943.), jadransko vojište (more, otoci i obale), kao sastavni dio jugoslavenskog ratišta izbija u prvi plan. Kao spona savezničkih snaga u južnoj Italiji i Sredozemlju s veoma razvijenom i brojnom Narodnooslobodilačkom vojskom i pokretom na istočnoj obali Jadrana, na kome je veoma brzo izrasla i jačala materijalno i kadrovski Mornarica NOVJ, Jadransko more postaje prostor od strategijskog značaja.

Deset dana poslije naređenja o osnivanju 8. korpusa, Vrhovni štab je, Naredbom od 18. oktobra 1943. godine formirao i Mornaricu Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije.⁵ Kroz borbu Mornarica izrasta u vojnopolomsku oružanu organizaciju. Njen razvoj omogućio je da se uspješno realizira najkupniji vojno-politički i strategijski zadaci na našem jadranskom pomorskom vojištu u sklopu jugoslavenskog ratišta. Od kraja 1943. pa do završetka rata Mornarica je učestvovala u oslobođenju otoka i obale, sadejstvovala je IV armiji u završnim operacijama za oslobođenje zemlje i pridonijela da su naše oslobođilačke snage stigle na našu etničku granicu prije savezničkih snaga, povezivala je sve ratujuće faktore narodnooslobodilačke borbe na našem jadranskom prostoru sa bazama NOVJ i saveznicima u južnoj Italiji i na Sredozemlju. Pored toga, prisustvo i snaga NOVJ i Mornarice na obali i otocima učinili su izlišnim svako angažiranje savezničkih snaga preko jugoslavenskog teritorija i mogućnost da bez dozvole Vrhovnog štaba borave i djeluju na jadranskom pomorskom vojištu, čime je jasno stavljeno do znanja da Jugoslavija, kao ravnopravni partner savezničke koa-

Patrolni brodovi budni čuvari naših obala

licije, oslonjena prije svega na svoje vlastite snage, ne dozvoljavaju nikome da ugrozi političke ciljeve njene borbe i revolucije.

Kad se ističe značaj i uloga stvaranja i razvoja Mornarice NOVJ i uspjeha koje je NOB postigla na našoj obali, moru i otocima ne može se mimoći Titova odluka o obrani Visa. U depeši Vrhovnog štaba stoji: »... odobravamo tri brigade za odbranu Visa. Utvrđite ostrvo. Postavite prepreke i mine. Tražite pomoć Saveznika u artiljeriji, tenkovima i protivtenkovskim sredstvima. Uspostavite vezu sa Saveznicima, da vas u najodlučnijem momentu odbrane pomognu avijacijom i mornaricom, a u slučaju nužde evakuisati«.⁶ Na osnovu Titovog naređenja štabovi 26. divizije i Mornarice NOVJ organizirali su upornu obranu Visa i pretvorili ga u glavnu vojno-pomorsku bazu. Ta će odluka Vrhovnog komandanta, kao što je poznato, imati takođe izuzetan značaj ne samo za učvršćenje i razvoj Mornarice, za oslobođenje Dalmacije, za održavanje veza sa Saveznicima, već i po tome što je Vis u ljetu 1944. godine postao vojni i politički centar nove Jugoslavije. S Visa je drug Tito (od 8. juna do 18. septembra 1944.) komandovao krupnim operacijama NOVJ i rukovodio izgradnjom narodne vlasti, vodio intezivnu vanjsku politiku. O tome drug Tito kaže: »Odlazak na otok Vis naših rukovodećih organa imao je značaj naročito zbog toga što se rat primicao kraju i što je bio poduzet čitav niz mjera u pogledu učvršćivanja pozicija nove Jugoslavije, koja se radala u procesu oslobođilačke borbe«.⁷ Tito takođe ističe: »... Vis je za nas bio posljednja etapa u kojoj je trebalo stvoriti, odnosno oformiti našu državu. S Visa je nama bio otvoren široki horizont za kontakte s našim saveznicima i ostalim svijetom uopšte. Na Visu je bio omogućen manje-više miran i normalan rad. Tu se mi nismo bavili samo vojnom strategijom već i politikom. Naročito je bilo važno to što smo se tu mogli baviti i brigom o daljoj perspektivi našeg razvoja, što smo se mogli brinuti šta će posle rata biti s našom zemljom...« Mi smo tada prešli okvire vojne strategije i taktički i prenijeli našu aktivnost i na diplomatsko polje, ostvarujući kontakte s našim saveznicima... U toku čitavog rata postojala je tzv. jugoslavenska vlada u izgnanstvu, koja je trošila naš narodni novac i koja je svim silama radila da se one ogromne žrtve koje je dala naša NOV prikažu kao ništavne i da ta vlada prigrabi plodove naše borbe... Bili su potrebitni ogromni napori da bismo dokazali da je krv koja se lila u Jugoslaviji krv pravih sinova naših naroda a ne njihovih izdajnika. Na Visu smo i to dokazali. Tu su naši saveznici mogli da se uvjere u pravu vrijednost naše vojske, ispoljenu u borbama za otoke, ovdje u Dalmaciji.⁸

Postojanje i borbena dejstva Mornarice NOVJ, oslobođeni predjeli na obali i otocima, a naročito obrana Visa, davali su u ovim teškim ratnim danima veliki značaj jadranskom pomorskom vojištu u sklopu jugoslavenskog ratišta i bili garancija da će nova Jugoslavija biti stvarni gospodar svoga mora i obale, što potvrđuje dalekovidnost Titovih odluka vezanih za stvaranje i razvoj Mornarice.

S pozivom na revolucionarno djelo i ličnost Tita Klub pomoraca Jugoslavije u New York-u, 15. februara 1944. godine donosi Rezoluciju, kao plod višegodišnjeg upornog političkog djelovanja, kojom pomorci Jugoslavije otkazuju poslušnost kraljevskoj vladu i emigraciji i svrstavaju se pod zastavu nove Jugoslavije (aprila 1941. godine našlo se van Jadrana 87 brodova Jugoslavenske trgovачke mornarice sa oko 5.000 pomoraca, 50 brodova plovilo je u savezničkim komovima, na morima svijeta potopljeno je 37 brodova, osatak se vratio u zemlju i uključio u obnovu zemlje).⁹

IV

Predsjednik Tito u svojim sjećanjima i porukama u povodu 30. godišnjice pobjede nad fašizmom i oslobođenja Jugoslavije vlastitim snagama ističe da: »smo još 1942. godine počeli rat na moru — što je svojevrstan slučaj u Evropi i da smo (1943.) godine formirali i Mornaricu narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije.«

Revolucionarnost svojstvena Titu, njegove riječi i djela, kao kontinuitet revolucije, istakli su čitav mizaik bitnih pretpostavki i ugradili ih u razvoj Ratne mornarice i cjelokupnog društveno-ekonomskog i političkog hoda i na jadranskom području, počevši od onih dana kada su se već jasno ocrtavali obrisi skorog završetka oslobođilačkog rata pa do danas kada razvojem samoupravljanja otvaramo nove, još šire osnove za razvoj pomorstva i jačanje općenarodne obrane na Jadranu.

Na to ukazuju Titova razmišljanja, ocjene i smjernice date u raznim prilikama o čitavom nizu pitanja vezanih za politiku pune afirmacije prava i mogućnosti naših naroda i narodnosti u vrednovanju prednosti koje Jugoslavija ima kao pomorska zemlja.

U svojim javnim istupima, uvijek usredsređenim na akciju i stvaralaštvo koje održava kontinuitet jugoslavenske socijalističke revolucije, Tito je otkrivaо i nove puteve za razvoj Jugoslavije i kao pomorske zemlje. Iz bogatog opusa Titovih djela vezanih za problematiku našeg Jadrana izdvojili smo samo neke misli. One i tako odabранe govore koliko je jasna misao Predsjednika SFRJ i SKJ, Vrhovnog komandanta OSJ, maršala Tita, uvijek okrenuta interesima radnog čovjeka, njegovoј sadašnjosti i budućnosti, novim tokovima revolucionarnih stremljenja radničke klase.

»Naše su obale veoma velike, veoma duge. Tu je i granica. I tu granicu treba u prvom redu da čuvate vi, mornari. Jasno je, mi stavljamo pred vas tako reći sada nemoguć zadatok, ne dajući vam brodove, koji, u stvari znače pomorsku moć. Ali, ja vam obećavam da smo mi čvrsto riješeni da vam damo u ruke sredstva kojima ćete zaista moći efikasno da čuvate i branite naše obale i naše granice s ove strane«. (Govor mornarima i oficirima Jugoslavenske mornarice, svečani prijem u Domu Mornarice, Split, 27. jula 1946.).

»Mi ćemo nastojati da što više brodova plovi na svim stranama svijeta pod našom socijalističkom zaštitom...« Meni je naročito draga što vidim da su danas u našoj Ratnoj mornarici sinovi svih naših naroda, Hrvati, Srbi, Slovenci, Makedonci i Crnogorci, što u njoj zajedno i podjednako služe i podjednako vrše svoju dužnost«. (Riječ predstavnicima JRM 18. jula 1951. u Splitu).

»Zašto mi, drugovi, moramo stvoriti svoju ratnu mornaricu? Zato što smo pomorska država, zato što imamo hiljade kilometara morske obale, zato što je naša zemlja divan dio svijeta za kojim mnoge agresivne sile gledaju i nastoje da ga prisvoje«. (Govor na proslavi Dana Mornarice, 10. septembra 1951., Divulje).

»Mi hoćemo da branimo svoje i, da bismo to mogli, nama su potrebne dobre, brze, lake i najsvremenije pomorske jedinice. Takve ćemo jedinice stvarati... Drugovi oficiri i admirali, vi ste dosad pokazali lijepo rezultate. Uložili ste mnogo truda i bili ste uporni u izgradnji novih kadrova. Činite to i ubuduće. Naši ljudi vole more, ne samo Dalmatinци, Primorci i Crnogorci već i narodi ostalih naših zemalja, jer su oni prvi put u historiji otkad su Južni Slaveni naselili ovu teritoriju, danas ujedinjeni i zajednički ih povezuju i naše more«. (Riječ na dan proslave naše Ratne mornarice, 10. septembra 1952.).

»Ja sam isto tako nekada bio radnik u jednom brodogradilištu, ali je ono bilo sasvim drugačije, u njemu se radilo pod drugim uslovima. Moram zato da kažem da sam uvijek kad dođem u neku fabriku, a naročito danas kad sam došao u ovo preduzeće nekako uzbuden, jer me to podsjeća na one dane kad sam sa ostalim radnicima morao ne samo da radim nego i da strepim svakog časa da ne izgubim posao, da ne izgubim ono što mi je bilo potrebno za svakodnevni život. Danas vi od toga ne treba da strepite jer su preduzeća u vašim rukama: vaša sudbina je u vašim rukama, i od vas samih zavisi da li će produktivnost biti veća ili manja. Od vas zavisi i to kako će se i kojom brzinom razvijati naša socijalistička zemlja, od vas i svih drugih radnih kolektiva zavisi kako

ćemo moći izgraditi našu zemlju, i što prije doći do povišenja našeg životnog standarda.

Želim vam da u našoj izgradnji postižete još veće uspjehe, jer izgradnja naše trgovačke mornarice ima ogroman značaj za našu zemlju. Ja sam tom pitanju posvećivao uvijek najveću moguću pažnju, jer mi želimo da imamo što više brodova koji će ploviti širom mora i svijeta, koji će nositi našu zastavu i koji će biti od koristi cijelokupnoj našoj zajednici. (Riječ prilikom posjete Brodogradilištu »Treći maj«, Rijeka, 22. novembra 1954.).

»Ja polažem vrlo mnogo na našu mornaricu, na naše more, na Dalmaciju i njene otoke, na čitavo naše Primorje. More volim i zato što nam ono otvara put u cijeli svijet, ako budemo ostvarili uslove i iskoristili mogućnosti za plovidbu drugim morima i okeanima, pod zastavom socijalističke Jugoslavije. (Pozdrav kolektivu Brodogradilišta »Ivan Cetinić«, 9. augusta 1958.).

Titove poruke pretočili su naši radni ljudi u djela. Na 35. godišnjicu Ratne mornarice i pomorstva SFRJ možemo s ponosom konstatirati da naši narodi i narodnosti raspolažu modernom i efikasnom Ratnom mornaricom kako to odgovara interesima obrane i mirnog stvaralačkog razvoja naše samoupravne socijalističke i nesvrstane zajednice. Jugoslavija posjeduje po tonazi i opremljenosti petu po redu trgovačku mornaricu na Sredozemlju (riječno brodarstvo naše zemlje ima jedno od vodećih mjeseta na Dunavu). Brodogradnja spada u 10 najsvrremenijih brodogradnji u svijetu. dok tzv. litoralna privreda i primorski turizam bilježe jednu od najvećih stopa rasta u svijetu.

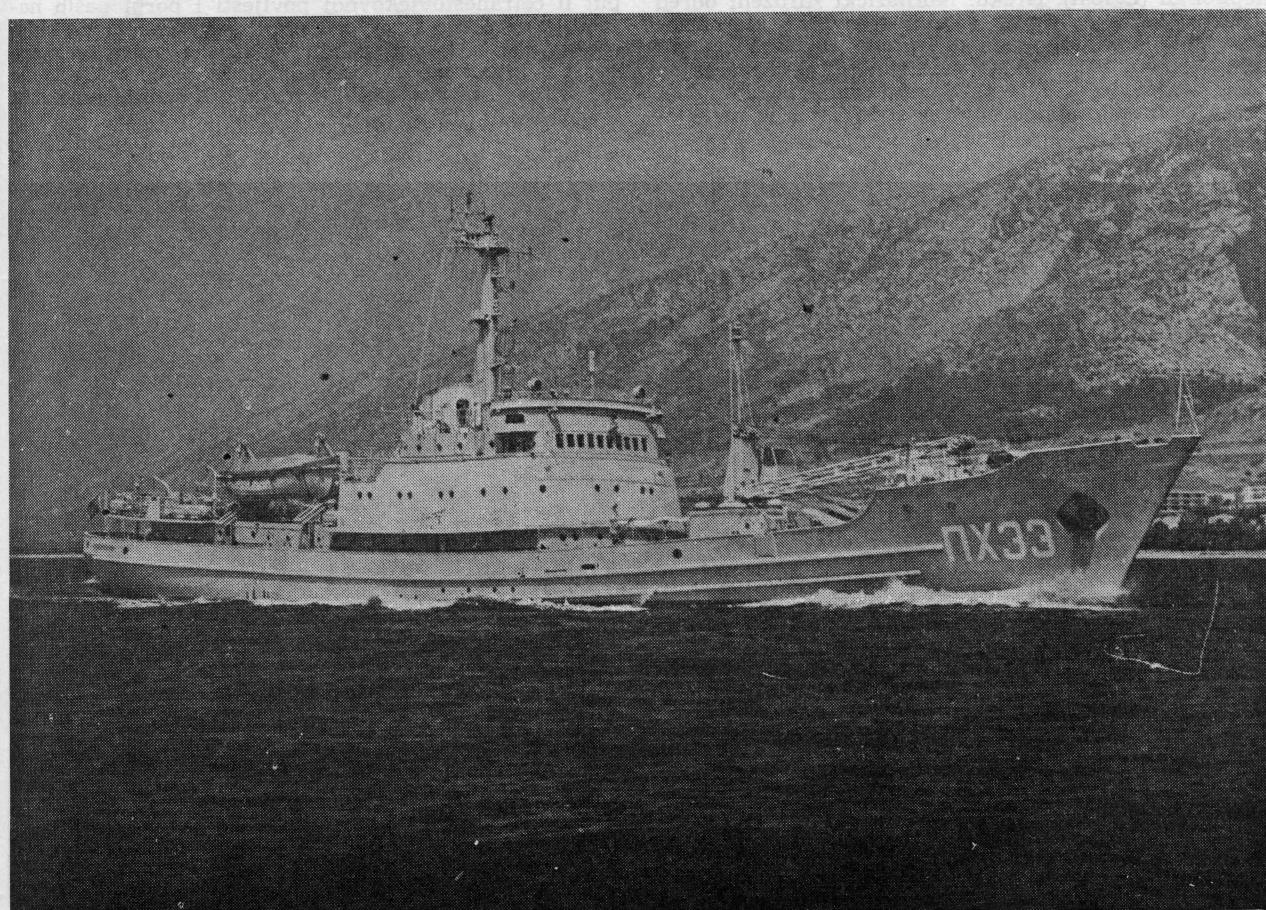
Tvorac koncepcije općenarodne obrane maršal Tito nas uči: naša koncepcija obrane nije ništa drugo nego dosljedna i odlučna primjena velikih iskustava iz narodnooslobodilačkog rata u našim današnjim us-

lovima kada samoupravni društveni sistem omogućuje da udruženi proizvođači i građani organiziraju obrambene snage društva kao svoje sopstvene. Tito naglašava da nam to omogućava izgradnju skladnog obrambenog sistema u kojem Jugoslavenska narodna armija i teritorijalna obrana čine nedjeljivu cjelinu, tako da mi jedinstveno rješavamo bitna pitanja koja se tiču ratne tehnike i organizacije, strategije i taktike, vodeći računa o specifičnosti i bogatstvu njihovog organiziranja, upotrebe i načina dejstva.¹⁰

Nakon što je od 23. do 25. oktobra 1972. godine izvedena združena vježba »Podgora — 72«, kao svojevrsna snažna manifestacija mornarice i pomorstva Jugoslavije, predsjednik Republike i Vrhovni komandant oružanih snaga SFRJ maršal Jugoslavije, Josip Broz Tito, koji je s grupom najviših saveznih, republičkih i vojnih rukovodilaca pratio tok vježbi, veoma je visoko ocijenio njene rezultate. Drug Tito je tom prilikom poručio: »Danas smo vidjeli razne vidove i rodove naše Armije u borbenim aktivnostima: posmatrali smo vježbe mornarice, avijacije, padobranaca, artiljerije i teritorijalne obrane. I na osnovi toga dužan sam da dam visoku ocjenu o njihovoj borbenoj spremnosti i svemu onome što su nam ovdje pokazali... Mi moramo uvijek biti spremni da branimo zemlju i, svakako, ovu našu najdužu, pomorsku granicu. Naši otoči ne smiju biti plijen agresije, sve otoke, dakle i Lastovo i Vis i druge moramo učiniti neosvojive. Moramo, dakle, obranu naše zemlje učiniti takvom da nitko tko bi nas napao ne može računati na uspjeh. Naši otoči moraju postati tvrdave...¹¹

V

Poznata je Titova misija mira po morima svijeta kao dio krupnih poduhvata jednog od najistaknutijih tvoraca i graditelja nesvrstanosti. U tim misijama

Istraživački brod Hidrografskog instituta naše Ratne mornarice — PH 33 »Andrija Mohorovičić«

predsjednik Tito putovao je brodovima naše Ratne i Trgovačke mornarice.

Titova putovanja po morima svijeta padala su u pravo u vrijeme kada je zaoštrenost između blokova bila u punom jeku i kada je svjetski mir i sloboda, oslobađanje milijuna ljudi od kolonijalnog jarma bilo dovedeno u pitanje. U uzavrelom i ratnom opasnošću bremenitom svijetu bilo je potrebno graditi mostove i spone među narodima svih kontinenata i državama različitog društveno-političkog uredjenja. Porodica nesvrstanih sve je brojnija i utjecajnija. Rješavanje ključnih pitanja današnjice, mira i novog pravednijeg ekonomskog poretku, pravo svih na nezavisnost i samostalnost, a protiv dominacije bilo koje vrste, ne može se danas ni zamisliti bez nesvrstanih.

Iz brodskih dnevnika »Galeba«¹² u najkraćim crtačima mogli bismo zabilježiti niz misija mira predsjednika Tita. Prvo putovanje: posjeta Velikoj Britaniji. Bio je to ponovni susret sa saveznicima iz oslobođilačkog rata (7. — 30. 3. 1953.). Slijedi borba za mir i suradnju na Balkanu i Evropi, posjeta Turskoj (8. — 21. 4. 1954.). Na prijelazu iz 1954. u 1955. godinu predsjednik Tito je u Aziji prijateljskoj posjeti Indiji i Burmi. Bilo je to u vrijeme završetka antikolonijalne revolucije na azijskom kontinentu i neposredno uoči historijske azijsko-afričke konferencije u Bandungu. Nešto kasnije (2. 12. 1955. — 10. 1. 1956.) brod »Galeb« uplovjava s drugom Titom u luke Etiopije i Egipta u vrijeme kada je Crni kontinent zatalasan oslobođilačkom borbom. U ljeto iste godine (22. 7. — 1. 8. 1956.) Tito je ponovno u Grčkoj, jednom od susjeda SFRJ s kojim postoje odvajkada dobrosusjedski odnosi.

A, zatim, jedno od najdužih putovanja »Galeba«. Predsjednik Tito je na putu povezivanja i proširenja prijateljstva i suradnje slobodoljubivih naroda triju kontinenata. Posjeće Indoneziju, Burmu, Indiju, Cejlhon (Sri Lanku), Etiopiju, Sudan, Ujedinjenu Arapsku Republiku (Egipat), Grčku. Mornarički združeni odred »Galeb«, razarač »Split« i brod trgovačke mornarice »Lovćen«) prešao je tada u toku 97 dana (decembar 1958 — mart 1959.) 16.741 nautičku milju. Poznate su riječi predsjednika Tita na Banduškom sveučilištu (27. 12. 1958.) o spoznaji da novi svjetski rat nije neizbjegljivo.

žan i da se može osujetiti angažiranjem i jačanjem svih progresivnih i antiimperialističkih snaga u svijetu.

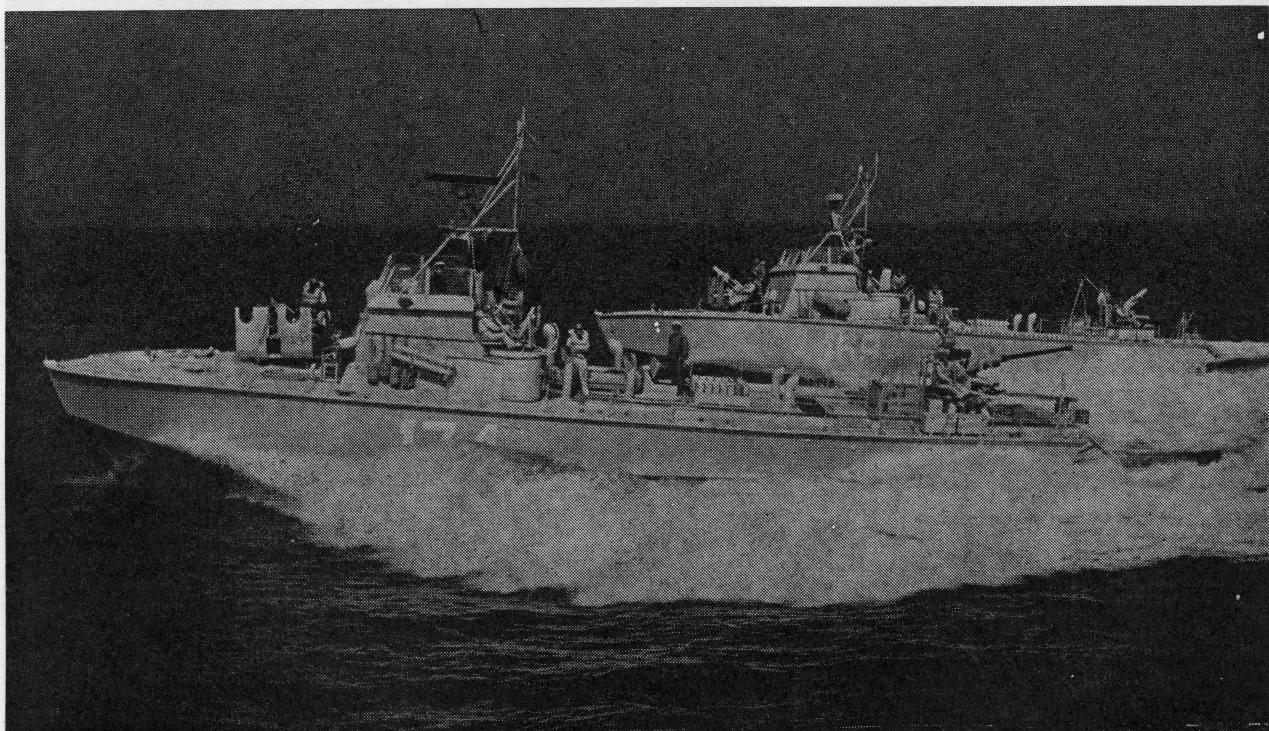
Na putovanju (14. 2. — 26. 4. 1961.) predsjednik Tito posjetio je neke zemlje zapadne i sjeverne Afrike, koje su upravo svojom borbom stale na put nezavisnosti i sve odlučnije postavile pitanje pravednijeg društvenog poretku i koegzistencije. Narodi Malija, Libije, Gane, Toga, Gvineje, Maroka, Tunisa i UAR-a toplo su u svojoj sredini pozdravili jugoslavenskog Predsjednika kao istaknutog i provjerenoj borca za mir i progres. Slijedeće godine, neposredno poslije Prve konferencije nesvrstanih u Beogradu Tito je ponovno »Galebom« u posjeti (31. 1. — 24. 2. 1962.) UAR-u i Sudaru. Tito je u Kolombu na »Galebu« za Pete konferencije nesvrstanih (20. — 23. 8. 1976.).

Ne samo za posadu »Galeba«, već i za sve pripadnike Jugoslavenske ratne mornarice bilo je najveće priznanje u tome što je Vrhovni komandant oružanih snaga SFRJ maršal Tito prilikom svake plovidbe ocjenio da su posade pokazale vanrednu izdržljivost, visoku svijest i kvalitete odličnih pomoraca i da su svojim držanjem dostoјno reprezentirale Jugoslavensku ratnu mornaricu.

* * *

SFR Jugoslavija je pod Titovim rukovodstvom na Jadranu, poznatim Osimskim sporazumom sa susjednom Italijom, otvorila dobrosusjedske odnose koji u praksi potvrđuju životvornost jugoslavenske nesvrstane politike i borbe za mir u svijetu, a naš Jadran označavaju kao sponu ravnopravne suradnje sa svim zemljama.

Na Titove i naše jubileje, u godini kada slavimo i 35. godišnjicu naše Ratne mornarice i pomorstva, zaista možemo s ponosom konstatirati da je po prvi put u četranestovječkoj povijesti i borbi naših naroda i narodnosti za opstanak na ovim jadranskim obalama sloboda našeg Jadrana i naša snaga na moru postala stvarnost za dobro radnog čovjeka i da je to veliko i trajno djelo jedna od izuzetnih tekovina i vrijednosti Titove epohe.

U sistemu obrane našeg obalskog pojasa topovnjače imaju veoma značajnu ulogu

LITERATURA:

Josip Broz Tito, Sabrana djela, »Kultura« 1947-1970.

Josip Broz Tito, Vojna djela (IV i I), 1972.

Jovan Vasiljević, Mornarica NOVJ, VIZ, Beograd 1972.

Admiral Branko Mamula, Stvaranje i razvoj Ratne mornarice i pomorstva — nerazdvojni dio Titovog stvaralaštva, Vojno delo, 1/1977.

Trgo Fabijan: Strategijsko-političko značenje otoka Visa u NOR-u, Pomorski zbornik br. 2, Zadar, 1962.

¹ V. Antić i M. Sobolevski: Tito u Kraljevici i Ogulinu, Ogulin, 1972.

² Zbornik dokumenata i podataka o narodnoslobodilačkom ratu jugoslavenskih naroda (Zbornik), tom VIII, knjiga 1. str. 18., izdanje VII.

³ Povodom dana rođenja naše Ratne mornarice, »Jugoslovenski Jadran«, Split 1952., str. 11.

⁴ Članci i dokumenti iz NOR-a na moru, Split 1951, str. 116.

⁵ Zbornik VIII/1, str. 126.

⁶ Depeša br. 8, od 20. I 1944. Arhiv VII. dok. br. 2—1, KM-1, 6/1 1891.

⁷ Peti kongres KPJ, stenografske bilješke, str. 82, »Kultura«, Beograd, 1949.

⁸ Tito: Izlaganje u Komiži na Visu povodom 20-godišnjice dolaska VŠ na Vis, MG 4/64.

⁹) Toma Maštruk: Na svim meridijanima, Rijeka 1975.

¹⁰ »Sloboda-71« — manevar općenarodne obrane Jugoslavije Narodna armija 1971. »Komunist« od 25. maja 1972. godine.

¹¹ Mornarički glasnik br. 6/72.

¹² Predsjednik Tito prvi put se popeo na palubu »Galeba« 10. septembra 1952., da izvrši smotru ratnih brodova u povodu 10. godišnjice Ratne mornarice i pomorstva SFRJ. Od tada do V konferencije nesvrstanih u Kolombu (1976) drug Tito je na putovanjima »Galebom« boravio 480 dana i prevalio ploveći gotovo svim morima svijeta 85.000 milja.